

MEMÒRIA D'ACTIVITATS

ANY 2008

1. CONFERÈNCIES

1. 1. VIATGES A LA FRESCA

La programació anual de viatges va consistir en tres xerrades audiovisuals dels nostres amics viatgers, que cada any ens acosten a països llunyans.

- 13 de juny. "Viatge a la Xina", per Josep M. Gavalrà.
- 4 de juliol. "Gabon. Una Àfrica molt negra", per David Rabadà.
- 11 de juliol. "Mali, la mà de Fàtima", per Jordi Magrinyà.

□ Josep M. Gavalrà mostrant el seu viatge per la Xina.

□ David Rabadà comunicant les experiències viscudes a l'Àfrica negra.

□ Jordi Magrinyà en la xerrada sobre Mali.

1.2. ALTRES CONFERÈNCIES

- 24 de maig. Xerrada conferència: "Som lo que sembrem. Transgènics: què són i a on són?" A càrrec Toni Ruiz de Castroviejo.
- 20 de juny. "Desmemòria republicana a la Catalunya actual", a càrrec de Montserrat Duch, professora de la URV, dins del cicle de la CCEPC Republicans i Republicanisme.

2. EXCURSIONISME I SORTIDES CULTURALS

2.1. SORTIDES A PEU

- 13 de gener. Turons farcits de vinyes. De Vila-rodona a Bràfim, Montferri, Rodonyà i tornada a Vila-rodona.
- 27 de gener. Selma i el seu entorn.
- 24 de febrer. Els dominis de Querol i la torre de Pinyana.
- 10 de febrer. Per la serra de Selmella.
- 9 de març. De Biure de Gaià al cim de Sant Miquel de Montclar.
- 7 de desembre. Pel Camí Ral, de Vilardida a Rodonyà. Ruta comentada per Isidre Pastor.
- 21 de desembre. Un bell esguard al Francolí. De Valls a Picamoixons, passant per la Granja de Doldellops, el Pont de Goi i la Plana.

□ Davant de Selma.

□ Al costat de l'església de Sant Llorenç de Selmella.

□ Isidre Pastor explicant el recorregut del camí ral entre Vilardida i Montferri.

□ Al cim de Sant Miquel de Montclar.

□ Passant per la Granja de Doldellops.

2.2. SORTIDA DE PRIMAVERA A L'ÀLBERA

- Del 9 al 11 de maig. Per segona vegada es va anar a la casa de colònies Casal de l'Albera en la sortida de primavera. El dissabte es va fer una caminada per la ruta històrica *L'exili, contraban i paisatge per l'Alt Empordà*. Ruta que seguia la zona de la Vajol, el coll de Lli, el cas-

tell de Cabrera, el santuari de les Salines i Maçanet de Cabrenys, revivint el pas fronterer per on milers de persones van fugir cap a França a finals de la guerra civil espanyola. El diumenge es va visitar el castell de Requesens i el Museu de l'Exili de la Jonquera.

❑ Grup dels participants al monument de l'exili de la Vajol.

❑ Al coll de la Manrella.

2.3. SORTIDA D'ESTIU AL CANIGÓ

- Els dies 27, 28 i 29 de juny una trentena d'excursionistes es dirigiren a Prada de Conflent, a Catalunya del Nord, per a pujar per segona vegada al cim del Canigó, de 2.784 m. Al refugi de Cortalets, d'on sortiren a peu els caminants, es va poder compartir l'aplec sardanista que s'hi celebrava.

❑ Per segon any s'ha fet el cim del Canigó.

❑ Aplec al refugi de Cortalets.

2.4. SOPAR ANUAL

- El dia 12 de juliol es va celebrar el sopar commemoratiu del dotzè aniversari del CEG. Durant el sopar es van votar i es van lliurar els premis del concurs fotogràfic, sobre la sortida de primavera.

□ Sopar anual del CEG.

□ Premis del concurs de fotografia.

3. EDICIONS

3.1. VIATGE LITERARI PER LA VALL DEL GAIÀ. LES TERRES ALTES

- El dia 11 d'abril es va presentar un nou llibre de Josep Santesmases i Ollé que és una coedició entre Arola Editors, el Centre d'Estudis del Gaià i l'Associació Cultural Baixa Segarra. El llibre és un viatge literari per la part alta del Gaià, amb la incorporació de fragments d'obra de seixanta autors més l'obra personal de Santesmases. La presentació a Vila-rodonà va anar a càrrec de l'escriptor Joan Rendé. Durant l'any 2008 es van fer altres presentacions a Santa Coloma de Queralt, Valls, el Pla de Santa Maria i les Piles.

□ Joan Rendé presentant el llibre de Josep Santesmases.

3.2. LA RESCLOSA NÚM. 12

El dia 12 de setembre, al Casal de Vila-rodona, es va presentar el número 12 de *La Resclosa*, miscel·lània d'estudis del Centre d'Estudis del Gaià. La presentació va anar a càrrec de Salvador Cabré, director de l'Arxiu de l'Alt Camp.

El dia 4 d'octubre, al Casalot de Santes Creus, es va fer la presentació de l'article inclòs en *La Resclosa* d'enguany, *El casalot de Santes Creus: un centre cívic fallit (1937-1975)*, per part de Maribel Serra, l'autora del treball.

□ L'arxiver Salvador Cabré presentant *La Resclosa*, núm. 12.

3.2.1. Sumari de *La Resclosa* núm. 12

1. "Altres caragols terrestres de la conca del Gaià", per Joan Rubió i Guilleumas.
2. "La conservació d'elements constructius a jaciments arqueològics: l'exemple del castell de Selmella", per Eugènia Bort, Mònica López i Carla Puerto.
3. "Del mas Muçarra al mas Vidal. De l'anàlisi arqueològica a la interpretació històrica", per Marina Miquel i Isidre Pastor.
4. "La utilització de l'església del convent de Sant Llorenç com a cementiri de Vila-rodona, durant la primera carlinada", per Josep Santesmases i Ollé.
5. "La indústria a la conca del Gaià mitjà a mitjans del segle XIX", per Marc Badia i Miró.
6. "Un local per al poble. «el casalot» de Santes Creus. 1937-1977", per Maribel Serra.
7. Memòria d'activitats.

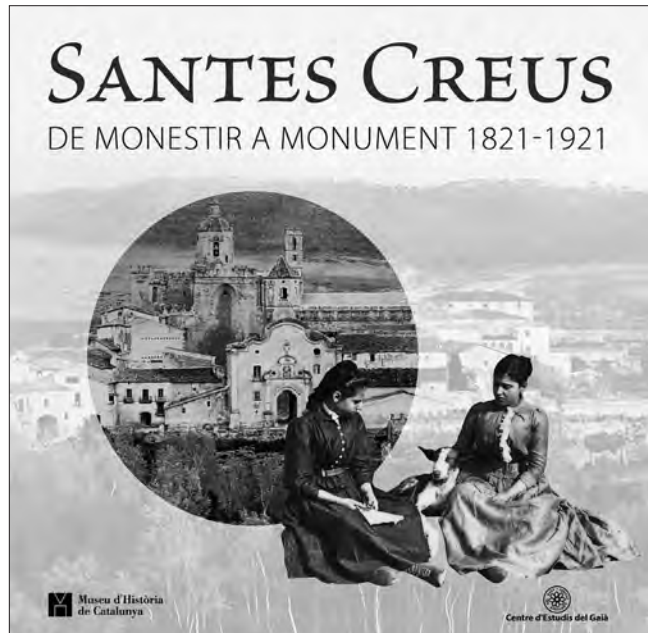
3.3. SANTES CREUS. DE MONESTIR A MONUMENT 1821-1921

Catàleg de l'exposició presentada el novembre a Santes Creus. El llibre coeditat pel Museu d'Història de Catalunya i el Centre d'Estudis del Gaià conté les fotografies exposades del fons Sandoval, les presentacions del president de la Diputació, Josep Poblet, del director del Museu d'Història de Catalunya, Agustí Alcoberro, i del president del Centre d'Estudis del Gaià, Marc Badia, i els següents articles:

1. "Santes Creus, de l'exclaustració a la desamortització (1820-1845)", per Salvador-J. Rovira i Gómez.
2. "Els primers vint anys després de l'exclaustració a través de la correspondència de Justí Benet i Soler", per Anna de Sandoval.
3. "Les primeres actuacions de preservació al monestir de Santes Creus (1935-1921)", per Marina Miquel.
4. "L'impuls excursionista en la descoberta del monestir de Santes Creus, 1839-1921", per Dolors Saumell.
5. "Santes Creus. Col·lecció Sandoval", per Pep Parer.
6. "Les imatges col·leccionades per Maria Benet. Fotografia i correspondència un binomi perfecte", per Anna de Sandoval.

L'exposició es podrà veure a Vila-rodona durant els dies de la Fira de 2009, moment en el qual es repartiran els catàlegs als socis del CEG.

□ Portada del catàleg de l'exposició "Santes Creus. De monestir a monument (1821-1921)".

4. PRESENTACIONS DE LLIBRES

- 18 de maig. Presentació del llibre *Els capitells del claustre* de Josep Baluja Barreiro i Jesús M. Oliver Salas, editat per Cossetània Edicions. La presentació va anar a càrrec d'Antoni Carreras i Josep Santesmases.

□ Presentació del llibre de Josep Baluja i Jesús M. Oliver.

□ Públic assistent a la presentació del llibre sobre els capitells del claustre de Santes Creus.

- 23 de maig. "La veu del PSUC. Josep Solé Barberà, advocat", pel seu autor: Andreu Mayayo, professor de la Universitat de Barcelona. El llibre reflecteix l'apassionant trajectòria política de Solé Barberà (1913-1988) des del període de la República i la guerra civil fins a la transició democràtica, on fou una de les cares més visibles del PSUC.

□ Presentació del llibre d'Andreu Mayayo.

5. EXPOSICIONS

- 19 d'abril, a la sala d'actes del Casal es va inaugurar l'exposició *Conviure amb la terra. Globalització, món rural i sobirania alimentària*, de l'ONG Entrepoble. La presentació va anar a càrrec de Gonçal Barrios. Durant l'acte es va projectar el documental *Campesinas, semillas de cambio*.

□ Gonçal Barrios en la presentació de l'exposició "Conviure amb la Terra".

- 16 de maig. Sala d'actes del Casal de Vila-rodona. Presentació de l'exposició *Els problemes de salut i la fotografia*. La presentació va anar a càrrec de Ramon Saumell.

□ Presentació de l'exposició de Joaquim Pellejà.

□ Públic assistent a l'exposició "Els problemes de salut i la fotografia".

- 24 d'octubre. Presentació de l'exposició: *Artur Bladé i Desumvila: escriptor de l'Ebre català, cronista de l'exili*. La inauguració va anar càrrec d'Albert Pujol, de l'Associació Cultural Artur Bladé i Desumvila de Benissanet. Es va projectar el documental: *Artur Bladé, la memòria de l'Ebre*, dirigit per Santi Valdepérez.

□ Acte de presentació de l'exposició sobre l'escriptor Artur Bladé i Desumvila.

- 9 de novembre. Inauguració de l'exposició *Santes Creus, de monestir a monestir (1821 – 1921)*, al Monestir de Santes Creus. Aquesta exposició està basada en un recull de fotografies històriques pertanyents a la família Sandoval i és una producció del Museu d'Història de Catalunya i del Centre d'Estudis del Gaià, amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Tarragona i l'Institut Ramon Muntaner.

□ Inauguració de l'exposició "Santes Creus. De monestir a monument. 1821-1921", al monestir de Santes Creus.

6. TERRES DEL GAIÀ

6.1. PRIMERES JORNADES D'ESTUDI I DIVULGACIÓ DE LES TERRES DEL GAIÀ

Els dies 14 i 15 de novembre es celebraren a Santes Creus les *I Jornades d'Estudi i Divulgació de les Terres del Gaià*, amb una notable participació. Aquestes jornades es van realitzar per fer aportacions i suscitar el debat al voltant de diversos aspectes que tenen com a marc de referència l'àmbit territorial del Gaià (en perspectiva històrica, en la vessant de preservació del patrimoni, reptes de futur, etc.). Les jornades foren organitzades conjuntament pel Centre d'Estudis del Gaià, l'Agrupació Mediambiental La Sínia, el Grup d'Estudi i Protecció del Ecosistemes del Camp-Ecologistes de Catalunya (GEPEC-EdC) i el Grup d'Amics de Toni Achón. Associació Ecologista de Tarragona (GATA), varen tenir el suport de l'Institut Ramon Muntaner, el Consell Comarcal del Tarragonès, el Consell Comarcal de l'Alt Camp, el Consell Comarcal de la Conca de Barberà i les col·laboracions de l'Ajuntament d'Aiguamúrcia i el Museu d'Història de Catalunya.

□ Inauguració de les Jornades.

□ Jaume Marlès en l'exposició de la seva comunicació.

Les aportacions fetes a les jornades foren les següents:

- Conferència inaugural a càrrec d'Enric Tello (catedràtic d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona): "Vint-i-cinc idees i algunes propostes per a una nova cultura del territori".
- Ponència àmbit 1, a càrrec de Jordi Blay Boqué (professor titular d'escola universitària de la Universitat Rovira Virgili, Unitat de Geografia): "Les Terres del Gaià, un territori amb un ric patrimoni humà".
- Comunicacions àmbit 1, "El Gaià ahir: l'herència del passat":
  1. "L'entorn natural i la pedra seca a Aiguamúrcia", per Jaume Marlès i Magre i Rosa Mercè Vileu i Vallverdú.

2. "Una passejada per les barraques de pedra en sec i el seu entorn natural a Aiguamúrcia. Una petita mostra" per Jaume Marlès i Magre i Rosa Mercè Vileu i Vallverdú.
  3. "Els molins hidràulics de la conca baixa del Gaià: els molins de la Riera de Gaià (el Molí de la Torre, el Molí del Mig i el Molinet)", per Joan Carles Blanch i Torredadell.
  4. "Les Terres del Gaià al Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya", per Josep Santesmases i Ollé.
  5. "De les Terres del Gaià: el que hem escrit a la premsa", per Josep Santesmases i Ollé.
  6. "El monestir de Santes Creus el 1936: el Vaticà de l'Alt Camp", per Antoni Gavalda Torrents.
- Ponència àmbit 2, a càrrec de Jaume Solé Herce (MN Consultors en Ciències de la Conservació): "Canvis en la biodiversitat (els hàbitats i la fauna) a la conca del riu Gaià: la influència del factor antròpic".

☐ Pausa-esmorzar matinal.

- Comunicacions de l'àmbit 2, "El Gaià avui: ecologia i natura":

1. "Aproximació al patrimoni geològic de la conca del Gaià", per Joan Rubió i Guilleumas.
2. "Situació actual de la tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*) al Baix Gaià", per Hèctor Hernández.
3. "Qualitat ecològica de l'Alt Gaià", per Jordi Pijoan Parellada.
4. "Interès ornitològic de les planes agrícoles de secà de l'Alt Camp", per Xavier Tanco Serra, José Ramón Marín Lozano, Jaume Solé Hercé.
5. "Tast del que estem fent el GEPEC-EdC a la platja compartida per Torredembarra, Creixell i Roda de Berà", per Ramon Ferré.

□ Ponència de Jaume Solé.

- Comunicacions de l'àmbit 3, "El Gaià demà: reptes de futur i participació social":

1. "Els Parcs Culturals de l'Aragó i les Terres del Gaià", per Jordi Suñé Morales.
2. "Centre d'interpretació de la frontera del Gaià", per Jordi Juan Villanueva.
3. "Gaià Folk: una proposta per al territori. Balanç després de 5 edicions", per Pau Plana i Parés.

4. "Patrimoni pedra seca", per Jordi Pagès.
  5. "Acords pel Territori i Xarxa de Reserves Naturals Voluntàries del GEPEC-EdC", per Ramon Ferré.
  6. "La desembocadura del riu Gaià, itinerari adaptat i accessible", per Ramon Ferré.
  7. "El Fòrum per les Terres del Gaià", per Toni Bara.
- Taula rodona. Participants: Gabriel Borràs i Calvo (Coordinador d'Àrees, Agència Catalana de l'Aigua; Marc Ordeix (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM) del Museu Industrial del Ter); Ramon Borràs i Ramon (alcalde de Santa Coloma de Queralt); Pau Batlle Solé (arquitecte, Baix Penedès). Moderador: Sergi Saladié (geògraf i professor de la Universitat Rovira i Virgili).

□ Taula de debat de l'àmbit 2.

El divendres, dia 14 es va organitzar un sopar fred seguit d'un concert del grup "L'Hort del Nap", de Torredembarra.

A les jornades es varen inscriure 85 persones. El preu de la inscripció era de 12 €. A aquesta xifra de participació cal afegir-hi les persones que varen impartir la conferència inaugural, les ponències i les que varen participar en la taula rodona. També algunes persones que per raons diverses no es varen inscriure però van assistir durant una estona a les jornades. En total calculem, doncs, que hi varen passar un centenar de persones. En el següent quadre es poden veure les procedències dels assistents inscrits.

?	1
Altafulla	3
Argilaga, l'	1
Barberà de la Conca	1
Barcelona	2
Blancafort	2
Borges del Camp, les	2
Cabra del Camp	1
Canonja, la	1
Falset	1
Horta de Sant Joan	1
Hospitalet de Llobregat, l'	3
Llorenç del Penedès	1
Madrid	1
Masllorenc	1
Molins de Rei	1
Nou del Gaià, la	4
Pardines	1
Pla de Santa Maria, el	1
Pobles, les	3
Querol	3
Renau	1
Riera de Gaià, la	3
Roda de Berà	1
Rodonyà	1
Santes Creus	9
Secuita, la	1
Tarragona	5
Torredembarra	10
Valls	5
Vespella de Gaià	1
Vilanova i la Geltrú	2
Vila-rodona	10
Vila-seca	1
TOTAL	85

□ L'interès del públic assistent fou viu en tot moment.

6.2. FÒRUMS DE LES TERRES DEL GAIÀ

Durant el 2008 es convocaren tres fòrums de les Terres del Gaià, on lliurement han pogut participar les persones que han tingut interès d'assistir-hi per debatre temes vinculats amb el territori del Gaià. El 2 de febrer es va celebrar el de la Nou de Gaià, el 17 de maig a Vespella de Gaià i el 18 d'octubre a Montferri. En tots ells hi van assistir membres del Centre d'Estudis del Gaià.

7. ACTES INSTITUCIONALS I RELACIONS EXTERNES

7.1. ASSEMBLEA GENERAL DEL CENTRE D'ESTUDIS DEL GAIÀ

El dia 13 de juny, a la Sala d'Actes del Casal, es va celebrar l'Assemblea General Ordinària del Centre d'Estudis del Gaià. En la renovació de junta va ser elegit president del CEG Marc Badia Miró, que substitueix Dolors Saumell. La junta actual està formada per: president, Marc

□ Taula de l'assemblea general del CEG.

Badia Miró; vicepresident: Daniel Rañé; secretari, Josep Maria Gavalrà; tresorer, Josep Maria Robert; vocals, Joan Carles Armejach, Jaume Marlès, Marina Miquel, Isidre Pastor, Joan Rubió, Josep Santesmases, Oriol Santos, Dolors Saumell, Maribel Serra i Lluïsa Tell.

7.2. COORDINADORA DE CENTRES D'ESTUDIS DE PARLA CATALANA

En l'assemblea general celebrada a Flix el 23 de febrer, en la renovació de càrrecs, el Centre d'Estudis del Gaià va presentar a la reelecció com a president de la CCEPC Josep Santesmases, que n'ocupa el càrrec des de l'any 2000 i que fou reelegit per un proper mandat. La resta de la junta actual està formada per membres dels següents centres: Centre d'Estudis del Baix Llobregat, Centre d'Estudis Selvatans, Institut d'Estudis Penedesencs, Centre d'Estudis del Bages, Arxiu de Tradicions de l'Alguer, Centre d'Estudis Planers, Patronat Francesc Eiximenis, Institut d'Estudis Baleàrics, Centre d'Estudis Argentonins, Centre d'Estudis Ribagorçans, Centre d'Estudis de l'Hospitalet, Centre d'Estudis Històrics de Terrassa i Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.

7.3. INSTITUT RAMON MUNTANER, FUNDACIÓ PRIVADA DELS CENTRES D'ESTUDIS DE PARLA CATALANA

7.3.1. Recercat. Perpinyà. 17 de maig

El CEG va participar en la quarta edició de Recercat, jornada de cultura i recerca local, celebrada a Perpinyà, amb l'aportació de les publicacions més recents i material de difusió.

La jornada va comptar amb diverses exposicions, conferències i taules rodones i el lliurament dels premis de reconeixement a una persona i a un centre. La persona distingida va ser Josep Sebastià Cid, de Riba-roja d'Ebre, del Centre d'Estudis de la Ribera i exdirector dels serveis territorials de cultura de les Terres de l'Ebre. El centre distingit va ser el Centre Cultural del Vallespir. Van presidir l'acte de lliurament el conseller de cultura de la Generalitat de Catalunya, Sr. Joan Manuel Tresseras, i l'alcalde de Perpinyà, Jean-Paul Alduy.

□ Lliurament dels Premis Recercat 2008 a Perpinyà.

7.3.2. Ajuts sol·licitats

El CEG, durant l'any 2008 s'ha acollit als ajuts per a publicacions del núm. 12 de *La Resclosa* i per a les primeres jornades d'estudi i divulgació de les Terres del Gaià.

7.4. CONSIDERACIONS SOBRE LA VARIANT DE VILARDIDA

El Centre d'Estudis del Gaià va col·laborar amb el procés de participació obert pel Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya aportant les consideracions oportunes en relació al "Projecte IA-AT-0164.1 Variant de Vilardida. C-51 PK 24,260 al 26,840. Vila-rodona". L'opinió tramesa va ser la següent:

Amb aquesta finalitat s'han examinat les especificacions i directrius del referit projecte que es recullen en el Document Previ Ambiental de la Memòria Resum, les quals es desenvoluparan en la corresponent Avaluació d'Impacte Ambiental que caldrà realitzar en base del perceptiu Estudi d'Impacte ambiental.

Entenem que les propostes i mesures que es presenten en aquest document ja són les que es requereixen per a l'execució d'una infraestructura d'aquestes característiques, i com a tals no es qüestionen.

Amb tot, el CEG entén que en cap cas la C-51 s'ha de convertir en una gran infraestructura viària que absorbeixi la major part del trànsit entre el nord de Camp de Tarragona i l'àrea del Penedès, sobretot el trànsit pesat. Cal tenir present que l'AP-2 passa gairebé paral·lelament a la C-51 i que pot assumir una quantitat de trànsit molt superior a l'actual. El CEG entén que no hi ha cap problemàtica que, actualment o en un futur previsible, provoqui o pugui provocar retencions ni cap mena de col·lapse circulatori entre les dues àrees. En tot cas, pot ser el condicionant que imposen els peatges de l'AP-2 el que aboqui part del trànsit que hauria de circular per l'AP-2 cap a la C-51. El CEG entén que la C-51 hauria de continuar sent una via que serveixi primordialment per a vehicular el trànsit de curt recorregut, entre Valls i el Vendrell i les poblacions situades entre les dues capitals comarcals. El CEG entén que el que es pretén és millorar els trams de la C-51 que puguin presentar problemes de seguretat viària, millores que s'ha de procurar que no provoquin nous impactes en el territori: en el medi natural, en les zones agrícoles, en el paisatge.

El CEG, entén que cal descartar absolutament l'alternativa 2, molt més agressiva en contemplar la construcció de dos ponts nous.

El CEG opina que l'alternativa 1 és la més raonable. Tanmateix caldrà que en la seva execució es tingui present, entre altres coses, que:

- La visualitat de la variant no ha de perjudicar la unitat de paisatge que és dona a l'entorn de la vall del riu Gaià, des de Montferri fins al Pont d'Armentera, tenint present a més que al bell mig de la vall hi ha el Monestir de Santes Creus.
- Cal descartar en absolut que l'alternativa 1 contempli al seu pas pel mig de les terres agràries de banda i banda del Gaià estructures o talussos elevats que tallin la continuïtat del paisatge i imposin barreres visuals.
- Cal tenir present l'extraordinària funcionalitat de corredor biològic que exerceix la vall del Gaià, i cal descartar qualsevol obstacle que trenqui la connectivitat ecològica.
- Cal tenir present que el valor de les terres agràries va molt més enllà del preu que el mercat o l'expropiació pugui determinar. Són conceptes que caldria introduir d'una vegada per totes, deixant de banda la concepció usual fins ara, segons la qual

les terres de conreu, pagant, és possible transformar-les en el que es vulgui. Caldria començar a considerar les terres de conreu com un valor estratègic, a banda dels valors intrínsecs de productivitat, paisatge i ecològics.

- La variant no ha de representar en cap cas un obstacle per als habitants de Vilardida, ni ha de perjudicar la visibilitat paisatgística que des del lloc es té, ni ha dificultar la seva connexió a la xarxa viària.
- En línies generals, el CEG demana que en tot el trajecte Valls-Vendrell es procuri ocupar la menor superfície agrària possible.
- Finalment el CEG opina que cal sotmetre el projecte a avaluació d'impacte ambiental, considerant l'alternativa 1 de la variant de Vilardida com a l'única viable.